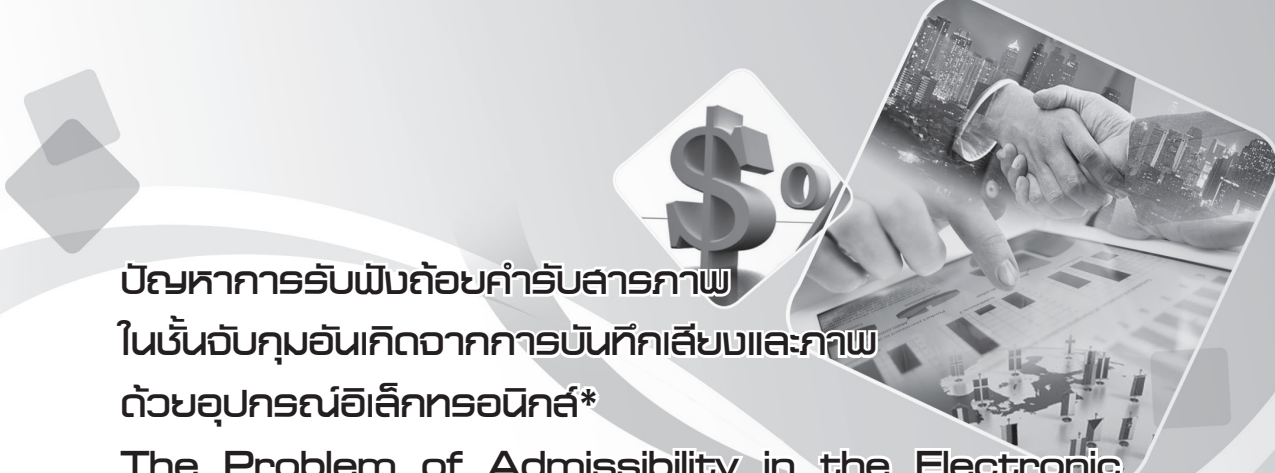




# ปัญหาการรับฟังถ้อยคำรับสารภาพ ในชั้นจับกุมอันเกิดจากการบันทึกเสียงและภาพ ด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์\*

## The Problem of Admissibility in the Electronic Recording of the Confession during the Arrest

สุภิดา ดวงใส\*\*

Supida Doungsawhai

### ■ บทคัดย่อ

ถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุมเป็นพยานหลักฐานที่มีคุณค่าในเชิงพิสูจน์สูง หากแต่ในประเทศไทย ต้องห้ามมิให้รับฟังไม่ว่าจะเกิดจากความสมัครใจหรือไม่ก็ตาม ซึ่งถูกกำหนดเป็นบทตัดพยานหลักฐานในคดีอาญาโดยเด็ดขาดดังที่ปรากฏในมาตรา 84 วรรคท้ายแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยส่งผลกระทบให้ไม่อาจนำผู้ที่กระทำผิดมาลงโทษได้เพราะพยานหลักฐานมีไม่เพียงพอในการพิสูจน์ความผิด ซึ่งจากการศึกษาพบว่า หลักกฎหมายของประเทศต่าง ๆ กำหนดให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้หากเป็นถ้อยคำที่ได้มาด้วยความสมัครใจของผู้ให้ถ้อยคำ ดังนั้น หลักกฎหมายปัจจุบันของประเทศไทยย่อมไม่สอดคล้องกับหลักการของประเทศต่าง ๆ โดยที่เหตุผลเบื้องหลังของการกำหนดให้เป็นบทตัดพยานหลักฐานนั้นมีสาเหตุหลักคือ เพื่อป้องกันการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่และไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันได้มีการนำ

\* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาการรับฟังถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุมอันเกิดจากการบันทึกเสียงและภาพด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์” คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

This journal article is a part of thesis “The Problem of Admissibility in the Electronic Recording of the Confession during the Arrest,” Faculty of Law, Thammasat University

\*\* น.บ. (เกียรตินิยมอันดับ 2) มธ., น.บ.ท., นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

LL.B (second class honours) TU, Thai Barrister-at-law, Graduate student of Masters of Laws Program in Criminal Law, Faculty of Law, Thammasat University

Received: July 2, 2019 Revised: August 30, 2019 Accepted: September 16, 2019

กล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจมาใช้ปฏิบัติงาน เพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม และช่วยคุ้มครองทั้งเจ้าหน้าที่และผู้ถูกจับกุม แต่ถ้อยคำรับสารภาพชั้นจับกุมอันเกิดจากการบันทึกเสียงและภาพก็ยังไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ บทความนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อศึกษา แนวทางการรับฟังถ้อยคำรับสารภาพชั้นจับกุม โดยมีการบันทึกเสียงและภาพด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ในกฎหมายของต่างประเทศและ เสนอแนวทางการรับฟังถ้อยคำรับสารภาพชั้น จับกุมอันเกิดจากการบันทึกเสียงและภาพ ในประเทศไทย จากการศึกษาผู้เขียนจึงเสนอแก้ไข บทบัญญัติในมาตรา 84 วรรคท้ายให้สามารถ รับฟังถ้อยคำรับสารภาพชั้นจับกุมเมื่อมีการ บันทึกเสียงและภาพไว้เป็นพยานหลักฐานได้ หากว่าถ้อยคำนั้นได้มาด้วยความสมัครใจและ ผู้ให้ถ้อยคำได้รับการแจ้งสิทธิต่าง ๆ แล้วรวมไปถึง บันทึกนั้นต้องไม่ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลง

**คำสำคัญ :** คำรับสารภาพ, ชั้นจับกุม, กล้อง ประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ

## ■ Abstract

Confessions at the time of criminal arrests are high probative value evidence. According to Section 84 of the 2004 update of the Criminal Procedure Code of Thailand, BE 2477 (1934), (The Code) a confession during the arrest procedure, whether voluntary or not, must not be counted as evidence in any case. It is defined as an absolute exclusionary

rule in a criminal case. Therefore, the punishment will not be inflicted on the offender as there is not enough evidence. From the study, the law of other countries defines that the confession can be heard if it is made with willingness of the speaker. Therefore, the law of Thailand does not accord with the law of other countries. The reasons are to prevent an abuse of function by officers and an abuse of offender's rights. However, at the present time, police body cameras are used to enhance the process of judgment, and to protect both the officer and the offender. Nevertheless, the confessions recorded with voice and video are still not counted as evidence. This article is written in order to study approaches of admissibility of the confession in the arresting proceeding with voice and video recorded in other countries and in Thailand. From the study, the confession in the arresting proceeding should be admitted if it is recorded as an evidence. If the confession is revealed with willingness and the speaker is informed of their rights, and the voice and video on the record must not be edited. These findings suggest that Section 84 of The Criminal Procedure Code of Thailand should be amended.

**Keywords :** Confession, Arrest, Police body camera

## ■ บทนำ

หากพิจารณาพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ปรากฏในการพิจารณาคดีของศาล ถ้อยคำรับสารภาพนับว่าเป็นพยานหลักฐานที่มีความสำคัญ (แอล และวิจิตร, 2561) และมีคุณค่าในเชิงพิสูจน์ (Probative value) ซึ่งอาจส่งผลต่อการพิจารณาคดีอาญาหลากหลายประการ แต่เมื่อพิจารณาทบทวนกฎหมายในประเทศไทยจะพบว่า ถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุมถูกกำหนดให้เป็นหนึ่งในบทตัดพยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานเด็ดขาด แม้ว่าจะเป็นถ้อยคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของผู้ให้ถ้อยคำก็ตาม ซึ่งหลักการดังกล่าวปรากฏอยู่ในมาตรา 84 วรรคท้ายแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ จากการถูกกำหนดให้เป็นบทตัดพยานหลักฐานดังกล่าว ย่อมอาจส่งผลกระทบต่ออันเป็นข้อจำกัดได้หลากหลายประการ อาทิ ศาลไม่อาจใช้ดุลพินิจในการพิจารณาซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานได้อย่างเป็นอิสระ กระทั่งต่อหลักการค้นหาความจริงในคดีอาญาซึ่งทำให้พยานหลักฐานที่เข้าสู่สำนวนคดีมีไม่เพียงพอและไม่อาจดำเนินการลงโทษกับผู้กระทำความผิดที่แท้จริงได้ กระทั่งต่อการควบคุมการเกิดอาชญากรรมและส่งผลกระทบต่อการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละรายอีกด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาแก้ไขข้อจำกัดต่าง ๆ และสร้างเสริมประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมด้านต่าง ๆ ซึ่งหนึ่งในเทคโนโลยีที่เริ่มมีการนำมาใช้งานในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ “กล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Police Body

Camera)” ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์หลากหลายประการ อาทิ การส่งเสริมความโปร่งใส ตรวจสอบได้ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและสามารถนำพยานหลักฐานอันเกิดจากการบันทึกเสียงและภาพดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณาคดี ทั้งนี้ หากพิจารณาแนวทางในการนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย จะพบว่า แม้ในปัจจุบันจะยังมิได้มีกฎหมายกำหนดหน้าที่ให้เจ้าพนักงานจะต้องติดตั้งกล้องประจำตัวขณะปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นทางการ แต่ก็ได้มีการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวซึ่งปรากฏอยู่ใน (1) มาตรา 13/1 แห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ... ซึ่งวางหลักไว้ว่า ในการจับและการค้น เจ้าพนักงานผู้จับหรือค้นจะต้องมีการบันทึกเสียงและภาพที่สามารถนำมาถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง และ (2) ข้อเสนอของคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย เรื่องแนวทางการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ได้มีข้อเสนอแนะว่า สำหรับชั้นจับกุมควรมีการบันทึกวิดีโอไว้ในขณะที่ทำการแจ้งสิทธิเพื่อเป็นการยืนยันได้ว่ามีการแจ้งสิทธิจริงและบันทึกเหตุการณ์ขณะจับกุมไว้ ซึ่งแนวทางทั้งสองที่ปรากฏนี้นับว่าเป็นแนวทางในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมให้สร้างเสริมความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ ถ้านับถึงเสียงและภาพขณะถูกจับกุมได้ปรากฏพฤติการณ์ว่าผู้ถูกจับกุมได้มีการให้ถ้อยคำรับสารภาพอย่างสมัครใจ มิได้ถูกบังคับขู่脅และเป็นการให้ถ้อยคำภายหลังที่ได้มีการแจ้งสิทธิครบถ้วนตามกฎหมายแล้ว ก็ยังไม่อาจรับฟังถ้อยคำรับสารภาพดังกล่าวเป็นพยาน

หลักฐานประกอบการพิจารณาคดีได้ซึ่งอาจเป็นการขัดหรือแย้งต่อวัตถุประสงค์ในการให้นำเทคโนโลยีมาบันทึกเสียงและภาพ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงควรจะมีการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องต่อการพัฒนาของเทคโนโลยีและเพื่อให้ก่อเกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมในประเด็นต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน ดังนั้น ในบทความฉบับนี้จึงจะนำเสนอสภาพปัญหาอันเกิดจากการไม่รับฟังถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุมในประเทศไทย แนวคิดหลักการที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นจับกุมทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ข้อดีข้อจำกัดของการนำกล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจมาใช้งานและนำหลักการแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาค้นคว้านั้นเสนอแนวทางการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นจับกุมอันเกิดจากบันทึกเสียงและภาพด้วยกล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบงานยุติธรรมในอนาคต

### 1. สภาพปัญหาอันเกิดจากการไม่รับฟังถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุม

หากพิจารณาพัฒนาการของหลักการรับฟังถ้อยคำรับสารภาพชั้นจับกุมในประเทศไทย จะพบว่า สามารถจำแนกได้เป็น 2 ช่วง คือ

1) ก่อนการแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2547 จากการศึกษาพบว่า ก่อนปี พ.ศ. 2547 คำรับสารภาพในชั้นจับกุมที่เกิดขึ้นโดยความสมัครใจสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาคดีได้ โดยสามารถสังเกตได้จากคำอธิบายของศาสตราจารย์ แอล ดูปลาตร์ ที่ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า ถ้อยคำรับสารภาพที่จะรับฟังได้ต้องไม่เกิดจากการกระทำที่มีขอบและต้องเป็นการให้

ถ้อยคำรับสารภาพในขณะที่มีจิตปกติ (แอล และ วิจิตร, 2561) นอกจากนี้ ยังได้มีคำพิพากษาศาลฎีกายืนยันหลักการเช่นว่านี้ซึ่งปรากฏอยู่ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1231/2526 2750/2531 และ 1200/2530 โดยได้มีการวินิจฉัยไว้ในทำนองเดียวกันว่าจำเลยให้ถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุมด้วยความสมัครใจ ถ้อยคำดังกล่าวสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานรับฟังประกอบการพิจารณาเพื่อใช้ในการลงโทษจำเลยได้ ดังนั้น ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2547 หากเป็นถ้อยคำที่เกิดจากความสมัครใจ มิได้เกิดจากการบังคับขู่เข็ญย่อมสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

2) ภายหลังการแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2547 ในช่วงระยะเวลาภายหลังการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2547 ที่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ รวมไปถึงหลักในการรับฟังพยานหลักฐาน ซึ่งทำให้หลักการรับฟังถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุมเปลี่ยนแปลงไปอย่างยิ่ง กล่าวคือ พิจารณาตามมาตรา 84 วรรคท้ายที่มีการแก้ไขปรับปรุงจะพบว่า หากเป็นถ้อยคำอื่นที่มีใช่คำรับสารภาพนั้นยังสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ถ้ามีการแจ้งสิทธิตามกฎหมายครบถ้วน แต่สำหรับกรณีถ้อยคำรับสารภาพชั้นจับกุมนั้นถูกกำหนดห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานอย่างเด็ดขาด แม้ว่า จะเกิดขึ้นโดยความสมัครใจของผู้ให้ถ้อยคำ ซึ่งเมื่อพิจารณาในขั้นตอนการบัญญัติกฎหมายของคณะกรรมการกฤษฎีกาทั้งสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภานั้นพบว่า ในกระบวนการบัญญัติมาตรา 84 วรรคท้ายได้มีแนวความเห็นออกเป็น 2 แนวความเห็น (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2547) คือ แนวความเห็นฝ่ายที่ 1 ฝ่ายสภาผู้แทนราษฎร

เห็นว่าควรกำหนดให้เป็นบทตัตพยานหลักฐาน ห้ามมิให้รับฟังถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุม เนื่องจากเหตุผล 2 ประการ คือ เหตุผลในเรื่อง ข้อกังวลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งอาจ ใช้วิธีการมิชอบต่อผู้ถูกจับกุมและเหตุผลในเรื่อง ของการที่ผู้ถูกจับอาจยังไม่ทราบถึงสิทธิในการ มีทนายความอย่างถ่องแท้ ส่วนแนวความเห็น ฝ่ายที่ 2 นั้นฝ่ายวุฒิสภาเห็นว่าไม่ควรที่จะ กำหนดให้เป็นบทตัตพยานหลักฐาน เนื่องจาก จะได้เป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดีและเป็น พยานหลักฐานที่มีคุณค่า (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2547) ทั้งนี้ ในที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบแนว ความเห็นฝ่ายที่ 1 จึงเป็นที่มาของการกำหนดเป็น บทตัตพยานหลักฐานกรณีถ้อยคำรับสารภาพ ในชั้นจับกุมที่แม้จะเกิดจากความสมัครใจและ มีการแจ้งสิทธิครบถ้วนตามกฎหมายแล้วก็ตาม อย่างไรก็ตาม จากการที่ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า นับตั้งแต่กำหนดให้คำรับสารภาพในชั้น จับกุมไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้และ ไม่มีข้อยกเว้นให้รับฟังในประการใด ๆ ย่อม ก่อให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ในทางวิธีพิจารณา ความและระบบงานยุติธรรม ซึ่งสามารถพิจารณา ในประเด็นต่าง ๆ ได้ ดังนี้

### 1.1 คุณค่าในเชิงพิสูจน์กับบทตัตพยาน หลักฐานที่เป็นคำรับสารภาพในชั้นจับกุม

คำรับสารภาพในชั้นจับกุมเป็นพยาน หลักฐานที่มีคุณค่าในเชิงพิสูจน์อย่างยิ่ง (probative value) อันเนื่องมาจากแนวคิด ทางจิตวิทยาที่ว่า บุคคลโดยทั่วไปส่วนใหญ่หากมิได้ มีการกระทำความผิดจริงก็มักจะไม่ได้ให้การ ปรีกปรีาตนเอง (Curt and Anne, 2004) จึงทำให้ มีความน่าเชื่อถือในการนำมาเป็นหนึ่งในพยาน หลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดแก่ผู้กระทำความผิด

โดยมีการกำหนดมิให้รับฟังคำรับสารภาพ เป็นพยานหลักฐานย่อมส่งผลต่อระบบงาน ยุติธรรมและคุณค่าในเชิงพิสูจน์ได้ ซึ่งอาจ พิจารณาเป็น 2 ประการหลัก ๆ ดังนี้

*ประการที่หนึ่ง* เกิดสภาพปัญหาไม่อาจนำ ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษได้เพราะ พยานหลักฐานมีไม่เพียงพอ เนื่องด้วยในคดีอาญา มีบทสันนิษฐานว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์ จะลงโทษแก่ผู้ใดได้ต่อเมื่อสามารถสืบพิสูจน์ ความผิดให้ปราศจากเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลย ได้กระทำความผิดจริง (proof beyond reasonable doubt) (จริญ, 2560) เมื่อไม่มีพยานหลักฐาน เพียงพอจึงทำให้ต้องปล่อยตัวผู้กระทำความผิด ที่แท้จริงไป อันจะเป็นการกระทบต่อหลักการ ควบคุมการเกิดอาชญากรรม (Crime Control) ที่ไม่อาจนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ดังที่ปรากฏสถานการณ์ในคำพิพากษาฎีกาที่ 2443/2560 จำเลยได้ให้การรับสารภาพในชั้น จับกุม หากแต่ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ โดยในคดีนี้ไม่มีพยานหลักฐานอื่นมาสนับสนุน ศาลจึงยกประโยชน์ให้แก่จำเลย เป็นต้น ทั้งที่ ถ้อยคำที่ยังใกล้เคียงต่อเหตุการณ์มากเพียงใด ควรจะยังมีน้ำหนักมากเท่านั้น (ธานี, 2562) ตัวอย่างเช่นที่ปรากฏในแนวคำวินิจฉัย ของคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4815/2528 และ 1892/2554 ซึ่งวินิจฉัยไว้ในทำนองเดียวกันว่า คำให้การชั้นสอบสวนที่ได้ให้การภายหลังเกิดเหตุ ทันทีโดยไม่มีเวลาคิดไตร่ตรองนั้นน่าเชื่อถือได้ว่า ให้การไปตามความจริงและมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ เนื่องจากเป็นระยะเวลากระชั้นชิดต่อเหตุการณ์ ทั้งนี้ หากพิจารณาตามคำพิพากษาฉบับ ดังกล่าวนั้น คำรับสารภาพชั้นจับกุมยิ่งควรจะมี น้ำหนักมากเนื่องจากลักษณะสำคัญของถ้อยคำ

รับสารภาพในชั้นจับกุม คือ เป็นถ้อยคำที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาทันทีทันใดใกล้ชิดอย่างยิ่งกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้ให้ถ้อยคำยังไม่มีโอกาสได้ไตร่ตรองคิดเพื่อบิดเบือนข้อเท็จจริงใด ๆ การที่ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานจึงเป็นการกระทบอย่างยิ่งต่อการควบคุมการเกิดอาชญากรรม

*ประการที่สอง* ส่งผลกระทบต่อการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย (Individualization) ซึ่งเป็นหลักการที่จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด สาเหตุการกระทำความผิด พฤติการณ์ภายหลังการกระทำความผิดประกอบการกำหนดโทษจำเลยแต่ละรายเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเกิดความยุติธรรมสูงสุด (สุรศักดิ์, 2557) ทั้งนี้แม้ในปัจจุบันจะไม่มีบทบัญญัติกำหนดให้ศาลมีดุลพินิจกำหนดโทษไว้โดยตรงหากแต่มีบทบัญญัติในบางมาตราที่สอดคล้องกับการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ อาทิ การลดโทษ การใช้วิธีการคุมประพฤติ และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการลงโทษ การรอกการกำหนดโทษและการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 อย่างไรก็ตาม แม้ในปัจจุบัน ถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุมจะถูกกำหนดห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน หากแต่ยังมีข้อถกเถียงในทางวิชาการว่า ถ้อยคำรับสารภาพดังกล่าวจะสามารถนำมาใช้เป็นเหตุในการบรรเทาโทษเพื่อให้กำหนดโทษได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้นหรือไม่ โดยปรากฏเป็น 2 แนวความเห็น (ยงยุทธ, 2549) คือ แนวที่ 1 เห็นว่า ถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุมเป็นเพียงการกำหนดห้ามมิให้รับฟังเพื่อพิสูจน์ความผิด

ของจำเลย หากแต่ไม่ได้ห้ามมิให้นำมาพิจารณาเป็นเหตุบรรเทาโทษ ดังนั้น จึงควรที่จะรับฟังได้ ส่วนแนวที่ 2 เห็นว่าในการพิจารณาเหตุบรรเทาโทษนั้นจะต้องมีการสอบถามคำให้การรับสารภาพจากผู้ถูกจับกุมอีก จึงเป็นกรณีขัดต่อวัตถุประสงค์ของบทบัญญัติดังกล่าว ดังนั้น ไม่ควรที่จะรับฟังประกอบเป็นเหตุบรรเทาโทษ ซึ่งการห้ามมิให้รับฟังถ้อยคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานนี้เองย่อมทำให้ไม่อาจพิจารณาพฤติการณ์ของการสำนึกในการกระทำความผิดได้ เป็นการขัดต่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูที่มุ่งให้ผู้กระทำความผิดได้รับโอกาสในการแก้ไขปรับปรุงตนเองเมื่อมีการสำนึกผิดและกระทบต่อการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย ด้วยผลกระทบประการดังกล่าวนี้ จึงควรมีการทบทวนบทบัญญัติมาตรา 84 วรรคท้ายเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ หากกำหนดให้สามารถรับฟังถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุมที่เกิดขึ้นโดยความสมัครใจได้นั้นจะทำให้สอดคล้องกับการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย อีกทั้งยังก่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายที่สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันอีกด้วย

ทั้งนี้ เมื่อศึกษาหลักในการรับฟังถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุมอันเกิดจากความสมัครใจของผู้ให้ถ้อยคำในประเทศต่าง ๆ พบว่า

ในประเทศสหรัฐอเมริกาและในประเทศอังกฤษนั้นเป็นประเทศที่ยึดระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และแม้ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จะกำหนดบทตัดพยานหลักฐานที่เคร่งครัดกว่าซีวิลลอว์ก็ตาม แต่ในประเทศ

สหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษก็ได้มีการกำหนดบทตักพยานหลักฐานอันเป็นถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุมเอาไว้ ดังจะสามารถพิจารณาได้ ดังนี้

ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่ได้มีการวางหลักประกันเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ในกฎหมายหลายฉบับและแนวคำวินิจฉัยในคำพิพากษาของศาล ซึ่งพยานหลักฐานที่เป็นคำรับสารภาพในชั้นจับกุมจะต้องเป็นถ้อยคำที่ได้มาโดยดำเนินการถูกต้องตามกฎหมาย โดยมุ่งเน้นในเรื่องสิทธิในการไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง (privilege against self-incrimination) ซึ่งเป็นสิทธิที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 5 (the Fifth amendment) ได้มีการวางหลักว่า บุคคลไม่อาจถูกบังคับให้เป็นพยานอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองได้ (เกียรติขจร, 2553) โดยมีแนวบรรทัดฐานมาจากในคดี *Miranda v. Arizona* ที่เจ้าหน้าที่จะต้องแจ้งสิทธิให้แก่ผู้ต้องหาในเรื่อง สิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ ถ้อยคำที่กล่าวออกมาอาจถูกใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ผู้ต้องหาจะมีสิทธิมีทนายความระหว่างสอบสวนและได้รับการจัดหาทนายความซึ่งหากว่าผู้ต้องหาให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันเป็นการรับสารภาพนั้น ย่อมสามารถทำได้หากว่าเป็นการให้ถ้อยคำโดย “รู้” และ “เข้าใจ” สิทธิของตนเองเป็นอย่างดี (เกียรติขจร, 2553) โดยให้สังเกตจากพฤติกรรมของผู้ต้องหาในขณะที่ให้ถ้อยคำนั้น ซึ่งเป็นหลักการที่ปรากฏในคดี *North Carolina v. Butler* นั้นเอง นอกจากนี้

เมื่อพิจารณา 18 U.S. Code § 3501 ได้มีการวางหลักเกี่ยวกับการรับฟังถ้อยคำรับสารภาพไว้ว่า ในการดำเนินคดีอาญานั้นคำรับสารภาพที่จะสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้จะต้องปรากฏว่า เป็นการให้ถ้อยคำด้วยความสมัครใจ และจะต้องมีการแสดงให้เห็นได้ว่าเป็นถ้อยคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจ หากผู้พิพากษาเห็นว่า เป็นถ้อยคำรับสารภาพด้วยความสมัครใจก็จะสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ซึ่งในการที่ผู้พิพากษาจะพิจารณาว่าคำรับสารภาพเกิดขึ้นโดยความสมัครใจหรือไม่ จะต้องพิจารณาพฤติการณ์แห่งคดี ซึ่งประกอบไปด้วย (1) ระยะเวลาที่ผ่านพ้นไปในขณะที่ดำเนินการจับกุมและนำตัวมาขึ้นศาล (2) จำเลยได้รู้ถึงลักษณะของความผิดที่ตนเองถูกจับกุมหรือถูกกล่าวหาหรือไม่ในช่วงที่รับสารภาพ (3) จำเลยได้รับการแนะนำและตระหนักรู้สิทธิของตนเองหรือไม่ว่ามีสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง (4) ได้รับการแจ้งสิทธิและให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับสิทธิการมีทนายความ กล่าวโดยสรุป สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาผู้ถูกจับสามารถให้ถ้อยคำรับสารภาพได้ภายหลังได้รับการแจ้งสิทธิ หากว่ารู้และเข้าใจถึงสิทธิของตนและสามารถนำถ้อยคำนั้นรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้

ในประเทศอังกฤษ หลักในการรับฟังพยานหลักฐานปรากฏอยู่ใน Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE) มาตรา 78<sup>1</sup> อันเป็นการกำหนดว่าศาลในประเทศอังกฤษจะไม่รับฟังพยานหลักฐานที่เห็นว่าเป็นการกระทบ

<sup>1</sup> PACE, Section 78 “(1) In any proceedings the court may refuse to allow evidence on which the prosecution proposes to rely to be given if it appears to the court that, having regard to all the circumstances, including the circumstances in which the evidence was obtained, the admission of the evidence would have such an adverse effect on the fairness of the proceedings that the court ought not admit it.”

ต่อกระบวนการพิจารณาคดี ดังนั้น หากเป็น ถ้อยคำรับสารภาพโดยทั่วไปที่ไม่ได้มีผลกระทบ ต่อการพิจารณา คดีย่อมสามารถรับฟัง เป็นพยานหลักฐานได้ โดยถ้อยคำที่เป็นถ้อยคำ รับสารภาพนั้นจะต้องไม่เป็นถ้อยคำที่ก่อความ (Landa and Ramjohn, 2009) ดังเช่นตัวอย่าง ในคดี R v Schofield (1917) ที่การตะโกน แต่เพียงว่า “Just my luck” ยังไม่ถือเป็นถ้อยคำ รับสารภาพ นอกจากนี้ มาตรา 76 แห่ง PACE ยังได้มีการกำหนดบทรับฟังคำรับสารภาพไว้ โดยมีสาระสำคัญว่า ถ้อยคำรับสารภาพของ ผู้ต้องหานั้น สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ และได้กำหนดบทตัดพยานหลักฐานไว้ใน มาตรา 76(2)(a) ว่าหากเป็นถ้อยคำที่ผู้ให้ ถ้อยคำถูกขู่เข็ญ และรวมไปถึงการทรมาน ตามมาตรา 76(8) ย่อมไม่อาจรับฟังเป็นพยาน หลักฐานได้แต่อย่างใด นอกจากนี้ยังได้มีการ กำหนดใน Code C แห่ง PACE อีกเช่นกันว่า เจ้าพนักงานผู้จับกุมจะต้องดำเนินการแจ้งสิทธิ แก่ผู้ถูกจับ มิฉะนั้นแล้วหากมีการรับสารภาพ ศาลอาจใช้ดุลพินิจไม่รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ กล่าวโดยสรุป ในประเทศอังกฤษนั้นสามารถ รับฟังถ้อยคำรับสารภาพอันเกิดจากความสมัครใจ ของผู้ให้ถ้อยคำได้ หากว่ามีการดำเนินการแจ้ง สิทธิแล้วและเป็นถ้อยคำที่ไม่ก่อความ

ในประเทศเยอรมนี หลักในการรับฟัง พยานหลักฐานเป็นไปอย่างกว้างขวางกว่าประเทศ อื่น ๆ เนื่องจากยึดถือระบบกล่าวหาเชิงรุก ทำให้ ศาลมีบทบาทในการค้นหาพยานหลักฐาน เพื่อนำมาพิจารณา คดี (ปกป้อง, 2552) โดยศาล ในประเทศเยอรมนีจะมีหลักในการรับฟังพยาน หลักฐานโดยพิจารณา 2 หลักการเป็นสำคัญ (Bradley, 1983) คือ (1) หลักนิติรัฐ (*Rechtss-*

*taatsprinzip*) และ (2) หลักความได้สัดส่วน (*Verhältnismäßigkeitsprinzip*) อาทิ หากเป็น การทรมานเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพนั้น จะต้องห้ามมิให้รับฟังโดยเด็ดขาดเนื่องจาก ขัดต่อหลักนิติรัฐ แต่หากเป็นถ้อยคำรับสารภาพ ในชั้นจับกุมนั้นศาลสามารถรับฟังเป็นพยาน หลักฐานได้ มิได้มีบทกำหนดห้ามมิให้รับฟัง ไว้แต่อย่างใด

จะเห็นได้ว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษและเยอรมนีสามารถรับฟังถ้อยคำ รับสารภาพในชั้นจับกุมที่เกิดจากความสมัครใจได้ และกำหนดให้เป็นดุลพินิจของศาลในการ ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ไม่กระทบต่อคุณค่า ในเชิงพิสูจน์พยานของถ้อยคำรับสารภาพ ซึ่งการที่ประเทศไทยกำหนดให้ถ้อยคำรับสารภาพ ชั้นจับกุมเป็นบทตัดพยานหลักฐานเด็ดขาด ในทุกกรณีนั้นย่อมไม่สอดคล้องกับหลักการ ที่กฎหมายประเทศต่าง ๆ กำหนดไว้ให้ถ้อยคำ รับสารภาพที่เกิดจากความสมัครใจสามารถ รับฟังได้และส่งผลกระทบต่อคุณค่าในเชิงพิสูจน์ พยานหลักฐานทั้ง ๆ ที่คำรับสารภาพในชั้นจับกุม ควรเป็นหนึ่งในพยานหลักฐานที่เข้าสู่สำนวน การพิจารณา คดี เมื่อไม่นำมาเป็นพยานหลักฐาน ย่อมส่งผลกระทบดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น

## 1.2 ความไม่แน่นอนของการรับฟังคำรับ สารภาพในชั้นจับกุมกับบทตัดพยานหลักฐาน ในมาตรา 226 และ 226/1

หากพิจารณาในเรื่องการปรับใช้ บทตัดพยานหลักฐานและข้อยกเว้นในการรับฟัง พยานหลักฐานจะพบว่า ศาสตราจารย์พิเศษ จริฎ ภัคดิธนากุล ได้ให้ความเห็นในการปรับใช้ บทบัญญัติมาตรา 226/1 ไว้ว่า มาตรา 226/1 นับเป็นบทบัญญัติที่กว้างที่สุดและควรครอบคลุม

บทตัดพยานอื่นๆ ที่จะสามารถนำข้อยกเว้นตามมาตราดังกล่าวมาปรับใช้เพื่อให้รับฟังพยานหลักฐานได้ แม้กระทั่งในมาตรา 84 เรื่องการไม่แจ้งสิทธินั้นอาจปรับเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 226/1 เพื่อให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการปรับใช้บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับบทตัดพยานหลักฐานและข้อยกเว้นให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน (เจริญ, 2560)

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณามาตรา 84 วรรคท้ายแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งวางหลักเกี่ยวกับการรับฟังถ้อยคำรับสารภาพชั้นจับกุมไว้ว่า “ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน...” จะพบว่าในส่วนของถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกมนั้นนับได้ว่าเป็นบทตัดพยานหลักฐานเด็ดขาดที่ไม่มีข้อยกเว้นประการใดและไม่อาจนำมาตรา 226/1 มาปรับใช้เพื่อให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ทั้งที่ถ้อยคำรับสารภาพอาจเกิดจากความสมัครใจของผู้ให้ถ้อยคำก็ตาม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทบัญญัติในมาตรา 84 วรรคท้ายอาจทำให้เกิดปัญหาในการปรับใช้บทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นบทตัดพยานหลักฐานและข้อยกเว้นให้รับฟังได้ตามมาตรา 226/1 ซึ่งในบทตัดพยานหลักฐานมาตราอื่นๆ ควรจะสามารถปรับใช้ข้อยกเว้นในการรับฟัง

พยานหลักฐานได้ แต่ในมาตรา 84 กลับไม่อาจที่จะปรับใช้ข้อยกเว้นดังกล่าวได้อย่างเด็ดขาดและไม่มีข้อยกเว้นประการใด ๆ ให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ซึ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์ของการปรับใช้บทบัญญัติของกฎหมายเป็นไปอย่างไม่สอดคล้องกัน

ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไปนี้เป็นผลกระทบสำคัญอันเกิดจากการกำหนดบทตัดพยานหลักฐานห้ามมิให้รับฟังถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุมในทุกกรณี ซึ่งในประเด็นต่อไปผู้เขียนจะกล่าวถึงการนำเทคโนโลยี “กล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ” มาใช้บังคับว่าเกิดผลกระทบอย่างไรรวมถึงผลกระทบในเชิงบวกที่เกิดขึ้นเมื่อมีการให้ถ้อยคำรับสารภาพในขณะบันทึกเสียงและภาพด้วยอุปกรณ์ดังกล่าวด้วยเช่นกัน

## 2. ผลกระทบอันเกิดจากการนำกล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจมาใช้บันทึกคำรับสารภาพในชั้นจับกุม

ปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาเสริมสร้างประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งหนึ่งในเทคโนโลยีที่มีการนำมาใช้ในประเทศต่าง ๆ คือ กล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Police Body Camera, Bodyworn camera, wearable camera) ซึ่งในส่วนของบริษัทของอุปกรณ์ดังกล่าวนี้ได้มีกฎหมายของรัฐฟลอริดา (Florida) ประเทศสหรัฐอเมริกา<sup>2</sup> ให้คำนิยามศัพท์ไว้ว่า “กล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ หมายถึง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พกพาที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลซึ่งสวมใส่ติดตั้งที่ร่างกายเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายและอุปกรณ์นี้จะทำการ

<sup>2</sup> Florida Statutes, Section 119.071 a. “Body Camera” means a portable electronic recording device that is worn on a law enforcement officer’s body and that records audio and video data in the course of the officer performing his or her official duties and responsibilities, retrieved on June 1, 2019, from <https://www.flsenate.gov/Session/Bill/2015/248/BillText/er/PDF>.

บันทึกภาพเคลื่อนไหวและเสียงในช่วงเวลาที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ” กล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจนี้ปัจจุบันมีการใช้อย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ อาทิ สหรัฐอเมริกาและในประเทศอังกฤษ

เมื่อพิจารณาการใช้กล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจในประเทศไทย พบว่า ปัจจุบันยังมิได้มีการมีกฎหมายที่กำหนดให้ต้องใช้งานกล้องในลักษณะดังกล่าวในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ในทางปฏิบัติอาจมีการบันทึกเสียงและภาพด้วยอุปกรณ์ในลักษณะต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่บางส่วนงาน อาทิ งานจราจร ทั้งนี้ แม้ว่าจะยังมิได้มีการมีกฎหมายกำหนดหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ต้องติดตั้งกล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ หากแต่ก็ได้มีการกำหนดแนวทาง หรือมีข้อเสนอให้มีการบันทึกเสียงและภาพในขณะที่ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่แล้ว สามารถพิจารณาได้ดังนี้

1) คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ได้มีแนวทางการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมีข้อเสนอแนะของคณะกรรมการเห็นว่า ในชั้นจับกุมนั้นเจ้าหน้าที่ควรต้องมีการบันทึกเสียงและภาพขณะที่ปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้สามารถตรวจสอบการทำงานได้ว่ามีการแจ้งสิทธิตามกฎหมายหรือไม่ (สำนักเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย, 2558)

2) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ... ได้มีการกำหนดในมาตรา 13/1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจจับกุมจะต้องบันทึกเสียงและภาพอย่างต่อเนื่องในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ, 2561)

จากแนวคิดในลักษณะดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าแม้ปัจจุบันในประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจติดตั้งกล้องบันทึกเสียงและภาพขณะปฏิบัติงาน แต่ก็มีแนวโน้มความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติที่จะใช้งานกล้องบันทึกในรูปแบบดังกล่าวอย่างแพร่หลายมากยิ่งขึ้นในอนาคต

การนำกล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจมาใช้ขณะปฏิบัติหน้าที่เกิดข้อดีและข้อจำกัดหลากหลายประการ พิจารณาควบคู่กับหลักการต่าง ๆ ได้ ดังนี้

## 2.1 ข้อดีของการใช้งาน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ข้อดีของการใช้งานกล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่มี 4 ประการ ดังนี้

**ประการที่หนึ่ง** เกิดคุณค่าในทางพยานหลักฐาน กล่าวคือ ทำให้คู่ความในคดีสามารถนำบันทึกเสียงและภาพไปเป็นพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาตัดสินชั้นศาลได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการเบิกความกล่าวอ้างประการใด ๆ ในชั้นศาลถึงเหตุการณ์ในวันที่เกิดเหตุ กล้องที่บันทึกเสียงและภาพนั้นจะช่วยทำให้ค้นหาความจริงในคดีได้ดียิ่งขึ้น และทำให้ศาลสามารถนำมาประกอบการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน เนื่องจากมักเกิดข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในทางปฏิบัติจำเลยส่วนใหญ่มักมีการกล่าวอ้างในลักษณะที่ว่า จำเลยไม่เคยให้การดังที่ปรากฏในบันทึกของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นการจัดพิมพ์ขึ้นเองโดยเจ้าพนักงานชุดจับกุม (สุพิชฌาย์, 2558) ซึ่งการกล่าวอ้างในลักษณะเช่นนี้ย่อมส่งผลต่อการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของศาลที่ทำให้

น้ำหนักของพยานหลักฐานที่ถูกกล่าวอ้าง ในลักษณะดังกล่าวลดลงไป การมีพยานหลักฐาน อันเกิดจากการบันทึกเสียงและภาพจะช่วย ทำให้ศาลสามารถตรวจสอบได้ว่า สิ่งที่กำลัง กล่าวอ้างนั้นเป็นจริงหรือไม่ น้ำเสียง ลักษณะ ท่าทาง อาจบ่งชี้ว่าเป็นอย่างไร ซึ่งในประเทศ อังกฤษนั้น แนวทางการปฏิบัติเมื่อมีบันทึกเสียง และภาพขณะที่ให้คำรับสารภาพเข้าสู่การ พิจารณาคดีของศาลจะยิ่งทำให้คำรับสารภาพ มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นและยากแก่การที่ คู่ความจะกล่าวอ้างทำลายน้ำหนักความ น่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน (Landa and Ramjohn, 2009)

**ประการที่สอง** สร้างเสริมประสิทธิภาพ ในกระบวนการยุติธรรม

การนำกล้องบันทึกเสียงและภาพ มาใช้ขณะปฏิบัติหน้าที่นั้นเป็นการสร้างเสริม ประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรม เมื่อพิจารณาตามแนวคิดที่เกี่ยวกับการใช้บังคับ กฎหมายต่าง ๆ ประกอบด้วย

1) *แนวคิดทฤษฎีนิติเศรษฐศาสตร์* ว่าด้วยต้นทุนค่าเสียหายของอาชญากรในหลักคิด ทฤษฎีนี้ได้มีการอธิบายไว้ว่า เมื่ออาชญากรจะ กระทำความผิด มักจะมีการคิดทบทวนถึงต้นทุน ที่จะต้องสูญเสียไปอยู่เสมอโดยได้มีการแทน ค่าสมการ 2 สมการ จำแนกออกเป็นสมการ สำหรับกระบวนการยุติธรรมที่เข้มแข็ง และ ในกระบวนการยุติธรรมที่อ่อนแอ อันได้แก่  $C = M \times P$  โดย C (Expected cost) คือ ต้นทุน ที่อาชญากรจะต้องสูญเสียไป M (Magnitude of punishment) คือ ขนาดของบทลงโทษ และ P คือ โอกาสที่ผู้กระทำจะถูกจับกุม (Probability of apprehension) การที่อาชญากรจะต้องสูญเสีย

ต้นทุนในการกระทำความผิดไปมากเท่าไร จะยิ่งทำให้โอกาสในการตัดสินใจที่จะกระทำ ความผิดลดลงเท่านั้น (ปกป้อง, 2561) ซึ่งในการ นำกล้องบันทึกเสียงและภาพมาใช้งานนี้จะช่วย ทำให้เพิ่มต้นทุนในส่วนของ P หรือโอกาส ที่ผู้กระทำความผิดจะถูกจับกุม เนื่องจาก เมื่อมีการบันทึกเสียงและภาพไว้จะทำให้สามารถ ค้นหาตัวผู้กระทำความผิดได้ง่ายยิ่งขึ้น อีกทั้ง ยังเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญซึ่งสามารถแสดง ให้ปรากฏซึ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำ ความผิด

นอกจากนี้ สำหรับในสมการอีกรูปแบบหนึ่ง คือสมการสำหรับกระบวนการยุติธรรมอ่อนแอ จะมีการแทนค่าดังนี้  $C = M \times A \times I$  ซึ่ง C คือ ต้นทุนของอาชญากรที่จะต้องสูญเสียไปเมื่อ กระทำความผิด M คือ ขนาดของบทลงโทษ A คือ โอกาสที่จะถูกจับกุม และสมการตัวสุดท้าย ที่เพิ่มเติมมาคือ I โอกาสที่กระบวนการยุติธรรม จะเที่ยงธรรม (ปกป้อง, 2561) โดยเมื่อพิจารณา การใช้งานกล้องบันทึกเสียงและภาพประกอบ กับสมการนี้จะพบว่า การใช้งานกล้องบันทึก ประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจสามารถช่วย ทำให้ต้นทุนของอาชญากรเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจาก การบันทึกเสียงและภาพนอกจากจะเป็นการ เพิ่มโอกาสในการที่จะถูกจับกุมแล้ว ยังเพิ่ม โอกาสที่กระบวนการยุติธรรมจะเที่ยงธรรม ลดการทุจริตของเจ้าหน้าที่ได้เนื่องจากมีการ บันทึกภาพขณะปฏิบัติหน้าที่ไว้ ทำให้สามารถ ตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้นั่นเอง

2) *สอดคล้องกับหลักการใช้ดุลพินิจ ในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำ ความผิดแต่ละราย*

ตามหลักการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย ศาลควรพิจารณาทั้งจากฐานความผิดบทกำหนดโทษและยังควรจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่องอีกด้วย อาทิ พฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดว่ามีการสำนึกผิดและพยายามเยียวยาความเสียหายหรือไม่ (สุรศักดิ์, 2557) การนำกล้องบันทึกดังกล่าวมาใช้งานจะทำให้ศาลสามารถพิจารณาโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละรายได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากสามารถสังเกตได้ว่าผู้กระทำความผิดมีพฤติการณ์ของการสำนึกผิดจริงหรือไม่ เกิดข้อเท็จจริงอย่างไรขึ้นบ้างในที่เกิดเหตุ และเป็นการให้ถ้อยคำรับสารภาพไปด้วยความสมัครใจหรือไม่ ซึ่งนำมาสู่ปัจจัยในการพิจารณาการบรรเทาโทษและรอการลงโทษได้

3) สอดคล้องกับทฤษฎีรูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การใช้งานกล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นเป็นการส่งเสริมทฤษฎีทั้งสองทฤษฎี ทั้งในการควบคุมการเกิดอาชญากรรม (Crime control) และในแนวคิดคฤณัติกระบวนการ (Due process) ที่ส่งเสริมการสร้างหลักประกันรักษาสีทธิและเสรีภาพ กล่าวคือ การบันทึกเสียงและภาพนั้นไม่เพียงแต่จะทำให้สามารถจับกุมดำเนินคดีผู้กระทำความผิดได้มากยิ่งขึ้น แต่ยังสามารถช่วยรักษาสีทธิและเสรีภาพของประชาชน ป้องกันการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่ได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งจะสามารถพิเคราะห์ได้ว่าเป็นการทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเกิดสมดุลในระหว่างทั้งสองทฤษฎีโดยไม่ได้มีการลดทอนคุณค่าของกันและกัน

**ประการที่สาม** เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ กล่าวคือ การบันทึกเสียงและภาพขณะปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจะสามารถทำให้ลดข้อกังขาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบการทำงานได้และลดการปฏิบัติหน้าที่ไปโดยมิชอบ สร้างเสริมความโปร่งใสในเรื่องการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการได้อีกด้วย อาทิ ฐานรับสินบน ฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ดังเช่นที่ปรากฏว่า ในปี พ.ศ. 2555 กรมตำรวจของเมืองริอัลโต้ (Rialto) แห่งรัฐแคลิฟอร์เนียได้มีโครงการความร่วมมือศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบการใช้งานกล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมกับสถาบันอาชญาวิทยาของมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ (The University of Cambridge – Institute of Criminology) พบว่า นับตั้งแต่ที่มีการติดตั้งกล้องบันทึกเสียงและภาพขณะเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน สถิติการใช้ความรุนแรงขณะปฏิบัติงานนั้นลดลงไปในอัตราร้อยละ 60 นับจากสถิติเดิมที่เคยเกิดขึ้น (Community Oriented Policing Services, 2014)

**ประการที่สี่** คุ่มครองเจ้าหน้าที่จากการถูกกลั่นแกล้ง ป้องกันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่จากการศึกษาสถิติคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลางและภาค1-9พบว่าข้อเท็จจริงปีพ.ศ. 2560 จากจำนวน 1,440 ข้อหา นั้น ข้อหาอันดับ 1 ที่เข้าสู่การพิจารณาคดี คือ ฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติโดยทุจริตหรือโดยมิชอบ ซึ่งปรากฏเป็น 857 ข้อหา (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2561) และเจ้าหน้าที่ที่ถูกฟ้องมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คือ บุคลากรในสำนักงานตำรวจแห่งชาติจำนวน 402 คน (ไทยรัฐออนไลน์, 2561)

และสถิติปี พ.ศ. 2561 พบว่า จากข้อหาที่เข้าสู่การพิจารณาทั้งหมด 1,794 ข้อหา ข้อหาลำดับที่ 1 คือฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติโดยทุจริตหรือโดยมิชอบจำนวน 896 ข้อหา คิดเป็นร้อยละ 49.94 จากจำนวนทั้งหมด (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2562) ซึ่งจากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่บ่อยครั้ง โดยอาจเป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นว่าได้มีการกระทำความผิดจริง หรืออาจเป็นเพียงการกลั่นแกล้งฟ้องร้องเจ้าหน้าที่เท่านั้นโดยที่เจ้าหน้าที่มิได้เป็นฝ่ายผิดแต่อย่างใด ทั้งนี้ การบันทึกด้วยกล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจนอกจากจะเป็นการคุ้มครองประชาชนโดยทั่วไปแล้วยังสามารถช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ได้รับการคุ้มครองจากการถูกดำเนินคดีเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่อีกด้วย เนื่องจากมีบันทึกเสียงและภาพเป็นสิ่งที่แสดงพฤติการณ์ให้ปรากฏในขณะปฏิบัติหน้าที่ได้ว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นฝ่ายผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่

**2.2 ข้อจำกัดของการใช้งาน** กล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจมีข้อจำกัดในบางประการซึ่งในที่นี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึงเป็น 2 ประเด็น ดังนี้ *ประเด็นที่ 1* คือ ในการบันทึกเสียงและภาพด้วยกล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจทำให้กระทบต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้ถูกบันทึกได้ ดังนั้น ควรมีมาตรการในการใช้งานต่าง ๆ อาทิ ในการเข้าที่รโหฐานต่าง ๆ

จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้อาศัยก่อน หากมิใช่เหตุอันจำเป็นเร่งด่วนและมีได้ไปตามหมายจับ หรือมีการกำหนดระยะเวลาในการจัดเก็บพยานหลักฐานที่ได้จากการบันทึก หากพ้นช่วงระยะเวลาที่กำหนดไปแล้วจะต้องทำลายไฟล์ข้อมูลอย่างถาวร นอกจากนี้ *ประเด็นที่ 2* คือ การระมัดระวังในเรื่องของมุกกล้องที่เกิดขึ้นนั้น อาจเป็นภาพที่ไม่ได้แสดงให้เห็นประจักษ์ทั้งหมดของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น หรืออาจมีการถูกตัดต่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ ซึ่งในประเด็นนี้ ผู้เขียนจะมีการกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

### 3. แนวทางการรับฟังถ้อยคำรับสารภาพ อันเกิดจากการบันทึกเสียงและภาพด้วยอุปกรณ์ประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ

จากการศึกษาแนวทางในการรับฟังพยานหลักฐาน ประเภทบันทึกเสียงและภาพในประเทศไทยนั้น แม้ว่าจะยังมิได้มีการกำหนดเฉพาะในกฎหมายพยานหลักฐานหรือวิธีพิจารณาความอาญา หากแต่ได้มีการกำหนดในพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 มาตรา 11 โดยมีสาระสำคัญว่า ห้ามปฏิเสธการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาเพียงเพราะเป็นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ ได้มีแนวทางการรับฟังอยู่ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยแนวทางการนำสืบพยานหลักฐานและการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมจอภาพ พ.ศ. 2556 ข้อ 19<sup>3</sup> 20<sup>4</sup> และ

<sup>3</sup> ข้อ 19 “คู่ความที่ประสงค์จะเสนอข้อมูลที่บันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือที่ประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐาน จะต้องระบุข้อมูลที่อ้างไว้ในบัญชีระบุพยานตามมาตรา 88 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พร้อมกับยื่นสำเนาสิ่งที่บันทึกข้อมูลนั้นในจำนวนที่เพียงพอเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมารับไปจากเจ้าพนักงานศาล ...”

<sup>4</sup> ข้อ 20 “คู่ความฝ่ายที่ถูกอีกฝ่ายหนึ่งอ้างข้อมูลบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์มาเป็นพยานหลักฐานยื่นตน อาจยื่นคำแถลงคัดค้านการอ้างข้อมูลนั้นต่อศาลก่อนการสืบข้อมูลนั้นเสร็จ โดยเหตุที่ว่าสิ่งที่บันทึกข้อมูลนั้นปลอม หรือข้อมูลนั้นปลอม หรือสำเนาสิ่งที่บันทึกข้อมูลนั้นไม่ถูกต้องกับข้อมูลทั้งหมดหรือบางส่วน เว้นแต่จะแสดงให้เห็นเป็นที่พอใจแก่ศาลว่า

21<sup>5</sup> ที่มีการกำหนดให้สามารถรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐานได้ และให้คู่ความที่ถูกอ้างยืนยันพยานหลักฐานนั้นสามารถคัดค้านถึงความถูกต้องแท้จริงของพยานหลักฐานโดยที่การนำสืบความถูกต้องแท้จริงหรือความน่าเชื่อถือของข้อมูลจะเป็นการนำสืบเกี่ยวกับลักษณะ วิธีการเก็บรักษา ความครบถ้วนและการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพยานหลักฐาน จึงอาจกล่าวได้ว่า การนำพยานหลักฐานอันเกิดจากการบันทึกเสียงและภาพในประเทศไทย ได้มีแนวทางกำหนดให้สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้และให้มีการตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของพยานหลักฐานด้วยนั่นเอง

จากการศึกษาจนนำมาสู่ข้อสรุปนั้น ผู้เขียนได้ทำการศึกษาหลักการรับฟังบันทึกเสียงและภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษและเยอรมนี (Bohlander, 2012) ซึ่งในบรรดาประเทศที่ทำการศึกษามานี้ล้วนแต่ให้มีการสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ โดยจะต้องมีการตรวจสอบถึงความถูกต้องแท้จริงของพยานหลักฐาน (Authenticity) และให้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณา โดยในบทความฉบับนี้ ผู้เขียนจะขออธิบายเฉพาะในรายละเอียดของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้มีการกำหนดในประเด็นเกี่ยวกับการรับฟังบันทึกเสียง

และภาพอันเกิดจากการบันทึกด้วยกล้องประจำตัวประจำเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้เป็นการเฉพาะ

*ประเทศสหรัฐอเมริกา* พยานหลักฐานอันเกิดจากการบันทึกเสียงและภาพนั้นได้มีคำวินิจฉัยของศาลอย่างหลากหลายที่แสดงให้เห็นว่าพยานหลักฐานอันเกิดจากการบันทึกเสียงและภาพนั้นสามารถที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ อาทิ CBS, Inc. v. Jackson (1991) ศาลรัฐฟลอริดาได้มีคำวินิจฉัยในคดีนี้ว่า การที่บุคคลบันทึกเสียงและภาพขณะที่มีการจับกุมที่ถนน สามารถรับฟังบันทึกเสียงและภาพดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีได้ (Gardner, 2007) Hall v. State (1992) และ Edwards v. State (1991) ปรากฏข้อเท็จจริงในคดีว่า เจ้าพนักงานได้มีการบันทึกเหตุการณ์การกระทำความผิดในการซื้อขายยาเสพติด พยานหลักฐานดังกล่าวที่บันทึกด้วยภาพและเสียงสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ นอกจากนี้ ยังปรากฏว่ามีการกำหนดกฎเกณฑ์ใน Federal Rules of Evidence (FRE) 901(A) ที่กำหนดให้ต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องแท้จริง (Authenticity) ของพยานหลักฐานนั้น ก่อนที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานซึ่งรัฐต่าง ๆ ก็ได้นำไปกำหนดเป็นกฎหมายในระดับรัฐด้วยเช่นกัน อาทิ รัฐแมริแลนด์ ที่ได้กำหนดไว้ใน Rule 5 – 803 (b)(8)(D) <sup>6</sup>ว่าสื่อบันทึกที่เกิดจากกล้อง

มีเหตุอันสมควรที่ไม่อาจทราบเหตุแห่งการคัดค้านนั้นได้ก่อนเวลาดังกล่าว คู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำร้องขออนุญาตคัดค้านการอ้างข้อมูลหรือสื่อหรือสำเนาสื่อบันทึกข้อมูลเช่นว่านั้นต่อศาลไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนพิพากษาคดี และถ้าศาลเห็นว่าคู่ความฝ่ายนั้นไม่อาจยกข้อคัดค้านได้อนั้นและคำร้องมีเหตุผลฟังได้ก็ให้ศาลอนุญาตตามคำร้อง ในกรณีที่มีการคัดค้านดังกล่าวมานี้ให้นำมาตรา 126 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การนำสืบถึงความถูกต้องหรือความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่บันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ให้คู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้างนำสืบถึงลักษณะหรือวิธีการที่ใช้สร้าง เก็บรักษา หรือสื่อสารข้อมูลนั้น ลักษณะหรือวิธีการเก็บรักษา ความครบถ้วนและไม่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงของข้อความ รวมถึงพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งปวง”

<sup>5</sup> ข้อ 21 “ให้นำความในข้อ 19 และ 20 มาใช้บังคับแก่การนำสืบข้อมูลที่บันทึกไว้ในหรือได้มาจากไมโครฟิล์ม สลิดอิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นโดยอนุโลม”

<sup>6</sup> Rule 5-803(b)(8)(D), “Subject to Rule 5-805 an electronic recording of a matter made by a body camera worn by a law enforcement person .... May be admitted when offered against an accused if (i) it is properly authenticated, (ii) it was made contemporaneously with the matter recorded, and (iii) circumstance do not indicate a lack of trustworthiness.”

ประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ต่อเมื่อ (1) มีการรับรองความถูกต้องแท้จริงอย่างเหมาะสม (2) เป็นการบันทึกที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันกับที่อุปกรณ์นั้นเปิดใช้งานอยู่ (3) ข้อเท็จจริงแวดล้อมต้องไม่ปรากฏว่า สิ่งที่บันทึกขาดความน่าเชื่อถือไว้วางใจ

กล่าวโดยสรุป จะสามารถพิจารณาได้ว่า พยานหลักฐานอันเกิดจากการบันทึกเสียงและภาพ มีลักษณะสำคัญที่ต้องคำนึงถึง คือ ความถูกต้องแท้จริงและความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน ซึ่งหากมีความถูกต้องแท้จริงในประเทศต่าง ๆ รวมถึงในประเทศไทยด้วยนั้น ล้วนแล้วแต่ให้สามารถที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

อย่างไรก็ดี อาจมีแนวความเห็นในการกำหนดรูปแบบประเภทของพยานหลักฐานว่าควรมีลักษณะใดซึ่งจากการศึกษาแนวทางในการกำหนดในประเทศไทยนั้น เดิมได้มีการกำหนดให้เป็นพยานวัตถุ ดังที่มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7155/2539 วินิจฉัยว่าสื่อบันทึกต่าง ๆ เป็นพยานหลักฐานประเภทพยานวัตถุ ทั้งนี้ต่อมาได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับที่ 4311/2557 มีการตีความว่าคอมพิวเตอร์นับว่าเป็นวัตถุอื่นใดที่ทำให้ปรากฏ ซึ่งความหมายและทำให้สามารถพิจารณาได้ สื่อบันทึกต่าง ๆ เป็นพยานเอกสาร แต่ด้วยความเคารพอย่างสูงต่อคำวินิจฉัยของคำพิพากษาศาลฎีกา จากการที่ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยนั้นผู้เขียนเห็นว่า พยานหลักฐานอันเกิดจากการบันทึกเสียงและภาพมีลักษณะที่แตกต่างจากพยานหลักฐานประเภทพยานวัตถุหรือพยานเอกสาร อาทิ พยานวัตถุและพยานเอกสารเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขสามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า แต่พยานหลักฐานที่เป็นสื่อบันทึกต่าง ๆ เมื่อถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไขนั้น

ไม่อาจสังเกตเห็นได้ด้วยตาเปล่าและจะต้องได้รับการตรวจพิสูจน์จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง โดยผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีการจัดประเภทจำแนกออกเป็นประเภทพยานหลักฐาน ซึ่งได้แก่ พยานดิจิทัล โดยพยานดิจิทัลนี้ได้มีคำนิยามที่กำหนดไว้ในข้อเสนอแนะมาตรฐานการจัดการอุปกรณ์ดิจิทัลในงานตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานที่จัดทำโดย ศูนย์ดิจิทัลพอเรนสิกส์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) ว่า “พยานดิจิทัล ได้แก่ ข้อมูลที่เก็บรักษาบนสื่อบันทึกข้อมูลหรือที่อยู่ในระหว่างการส่ง รับ ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถถูกใช้อ้างอิงเป็นพยานหลักฐาน” (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), 2559) ซึ่งจากคำนิยามดังกล่าวอาจพิจารณาได้ว่า พยานอันเกิดจากการบันทึกเสียงและภาพด้วยกล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นเป็นไปตามบทนิยามนี้ทั้งนี้ เหตุผลสำคัญที่ควรมีการจัดจำแนกให้เป็นรูปแบบพยานดิจิทัล คือ พยานดิจิทัลมีคุณลักษณะเฉพาะในการที่จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามมาตรฐานสำคัญ 4 ประการ คือ (1) การรวบรวมพยานหลักฐาน (2) การเก็บรักษา (3) การวิเคราะห์พยานหลักฐาน (4) การนำเสนอผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัลต่อศาล (แดนเนียล, 2559) และมีการรักษาความต่อเนื่องของ “ห่วงโซ่ของการคุ้มครองพยานหลักฐาน” (Chain of custody) ที่จะต้องมีการบันทึกเกี่ยวกับข้อมูลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานไว้อย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย (แดนเนียล, 2559) อีกทั้งยังต้องมีการจัดเก็บพยานหลักฐานที่ถูกต้องตามมาตรฐานโดยต้องไม่มีการดูพยานหลักฐานนั้นบนสื่อต้นฉบับ เพื่อป้องกันพยานหลักฐานเสียหายโดยที่ควรจะมีการจัดการ เก็บรักษาและ

ทำสำเนาข้อมูลที่ต้องตามวิธีการสากล (แดนเนียล, 2559) หากสิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้รับการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามวิธีการอาจถูกโต้แย้งในระหว่างการพิจารณาคดีได้ว่า พยานหลักฐานถูกทำให้เสียหายไป เนื่องจากการดูพยานหลักฐานจากสื่อต้นฉบับรวมไปถึงการไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่ควรจะเป็น ซึ่งจะทำให้น้ำหนักของพยานหลักฐานขาดความน่าเชื่อถือนั่นเอง ด้วยเหตุทั้งหมดที่กล่าวมาจึงเห็นว่า ควรกำหนดให้พยานบันทึกเสียงและภาพจัดอยู่ในพยานหลักฐานอีกประเภทหนึ่งเป็นการเฉพาะ คือ “พยานดิจิทัล” เนื่องจากมีลักษณะสำคัญและกระบวนการจัดเก็บรักษาดูแลที่ต่างจากพยานหลักฐานประเภทอื่น ๆ

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า การให้ความสำคัญกับการถูกต้องแท้จริงของพยานหลักฐานดิจิทัลนี้เอง ในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงได้มีการกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการมิชอบไปติดต่อเปลี่ยนแปลง แก้ไข ลบ หรือกระทำการใดๆ ให้บันทึกเสียงและภาพเสียหาย ซึ่งได้มีการกำหนดมาตรการดังกล่าวไว้ในกฎหมายแม่แบบการปฏิบัติงานกล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ (Model act for regulating the use of wearable body cameras by law enforcement) section 1(t) ที่มีสาระสำคัญว่า<sup>7</sup> “เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายนั้น หากผิดพลาดล้มเหลวในการติดกล้องสำหรับบันทึกเสียงและภาพ หรือฝ่าฝืนมาตรการในการจัดเก็บรักษาพยานหลักฐาน อันเกิดจากการบันทึกเสียงและภาพ หรือเจตนา

ทำให้ประสิทธิภาพในการบันทึกเสียงและภาพของอุปกรณ์ดังกล่าวนั้นลดลง หรือกระทำการเปลี่ยนแปลงอื่นใดต่อพยานหลักฐานนั้น ไม่ว่าขณะหรือภายหลังที่มีการใช้งานอุปกรณ์ดังกล่าว (1) เจ้าหน้าที่ผู้นั้นต้องถูกดำเนินการโทษในทางวินัยที่เหมาะสม ...” ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนเห็นว่า สำหรับในประเทศไทยก็ควรที่จะมีการกำหนดมาตรการดังกล่าวเพื่อเป็นการป้องกันเจ้าหน้าที่ที่ติดต่อ แก้ไข เปลี่ยนแปลงพยานหลักฐาน โดยอาจกำหนดเป็นมาตรการลงโทษทางอาญาในหมวดความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม

#### ■ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

กล่าวโดยสรุป แม้ว่าในประเทศไทยจะยังไม่มีเมื่อก่อนการนำกล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างแพร่หลายนั้น หากแต่ก็ได้มีแนวคิดในการใช้งานอุปกรณ์ดังกล่าวซึ่งปรากฏอยู่ในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ... มาตรา 13/1 และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายดังที่ได้กล่าวไป อย่างไรก็ตาม หากผู้ถูกจับได้ให้ถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุมในขณะที่มีการบันทึกเสียงและภาพนั้นปัจจุบันยังไม่อาจนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ซึ่งการกำหนดให้ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานย่อมกระทบต่อระบบงานยุติธรรมหลากหลายประการดังที่ได้กล่าวไปโดยที่เป็นการขัดหรือแย้งต่อ

<sup>7</sup> Section 1(t) “Should any law enforcement officer, employee, or agent fail to adhere to the recording or retention requirements contained in this chapter, intentionally interfere with a body camera’s ability to accurately capture video footage, or otherwise manipulate the video footage captured by a body camera during or after its operation:

1. Appropriate disciplinary action shall be taken against the individual officer, employee or agent ...”

วัตถุประสงค์ของการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม เพื่อให้สร้างเสริมประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อระบบงานยุติธรรม ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะในประการดังต่อไปนี้

1. เสนอแก้ไขหลักการในทางพยานหลักฐานอันได้แก่การรับฟังถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุมเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการรับฟังคำรับสารภาพของประเทศอื่นๆ และเพื่อให้เกิดประโยชน์ในทางกฎหมายพยานหลักฐานรวมถึงการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมโดยกำหนดว่า

มาตรา 84 วรรคท้าย “ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ต่อเมื่อถ้อยคำนั้นเป็นถ้อยคำที่เกิดจากความสมัครใจของผู้ถูกจับ และเป็นถ้อยคำที่เจ้าพนักงานผู้จับกุมได้มีการบันทึกเสียงและภาพซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้ โดยที่ไม่ถูกแก้ไข เปลี่ยนแปลงใดๆ โดยเจ้าพนักงานผู้จับกุมจะต้องมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่งแห่งบทบัญญัตินี้และตามมาตรา 83 วรรคสองแก่ผู้ถูกจับ แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา 83 วรรคสองแก่ผู้ถูกจับแล้วแต่กรณี”

2. สำหรับการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นจับกุมโดยมีการบันทึกเสียงและภาพนั้นเห็นว่าควรจัดอยู่ในประเภทของดิจิทัล เพื่อที่จะได้มีการตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงและความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานอันมีลักษณะ

เป็นการเฉพาะและกำหนดให้สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขตัดต่อไฟล์บันทึกนั้น

3. ควรมีมาตรการในการกำหนดโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบในการเปลี่ยนแปลง แก้ไข ลบ ไฟล์บันทึกเสียงและภาพนั้นเพื่อป้องกันการทำลายพยานหลักฐานซึ่งเสนอแนะให้กำหนดแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

“มาตรา 203/1 ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการใช้งานกล้องประจำตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำการลบ ตัดต่อ เผยแพร่หรือเปลี่ยนแปลงไฟล์ในรูปแบบประการใดๆ เจ้าพนักงานผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

โดยการที่ให้กำหนดอยู่ในมาตรา 203/1 เนื่องจากว่า มาตรา 203 มีวัตถุประสงค์ในการป้องกันและลงโทษมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐขัดขวางกระบวนการยุติธรรมไม่ให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล ซึ่งการลบ ตัดต่อ เปลี่ยนแปลงไฟล์บันทึกนี้ย่อมเป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมในรูปแบบหนึ่ง จึงเป็นเหตุผลที่มาในการที่ควรกำหนดอยู่ในมาตรา 203/1 และควรกำหนดเฉพาะแต่เพียงอัตราโทษขั้นสูงเพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละรายมากยิ่งขึ้น

## ■ บรรณานุกรม

### ภาษาไทย

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2553). *คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนการพิจารณา* (พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: พลสยามพริ้นติ้ง.
- จรัญ รักดิธนากุล. (2560). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษา กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2561). *สถิติฟ้องตำรวจคดีทุจริตพุ่งสูงสุด*. ค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1262221>
- ธานี สิงหนาท. (2562). *คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ: พลสยาม.
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2561). *กฎหมายอาญายกชั้นสูง* (พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2552). *ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในวิธีพิจารณาความอาญา. ใน ยินหยดบนหลักนิติธรรม จัดพิมพ์ในโอกาสครบรอบ 72 ปีศาสตราจารย์ดร.คณิต วัฒนคร. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.*
- ยงยุทธ สุเรนทร์วังลิกล. (2549). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 วรรคท้าย (ที่แก้ไขใหม่)*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- แลร์รี อี. แดนเนียล และ ลาร์ส อี.แดนเนียล. (2559). *การตรวจพิสูจน์หลักฐานดิจิทัล*

*สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย. บรรณาธิการโดย อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล. แปลโดย สุนีย์ สกาวรัตน์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเพื่ออินเทอร์เน็ตและวัฒนธรรมพลเมือง.*

สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา สิตะสิทธิ์. (2558). *การบันทึกเสียงและภาพการสอบสวนผู้ต้องหาด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณา. บทบัญญัติ, 71, 569.*

สุศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2557). *หลักสัดส่วนในการกำหนดโทษ. รพี 2557. กรุงเทพฯ: มติชน.*

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2559). *ข้อเสนอแนะมาตรฐานการจัดการอุปกรณ์ดิจิทัลในงานตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน*. ค้นจาก [https://www.thaicert.or.th/downloads/files/ข้อเสนอแนะมาตรฐานการจัดการอุปกรณ์ดิจิทัลในงานตรวจพิสูจน์ พยานหลักฐาน\\_version1.0.pdf](https://www.thaicert.or.th/downloads/files/ข้อเสนอแนะมาตรฐานการจัดการอุปกรณ์ดิจิทัลในงานตรวจพิสูจน์ พยานหลักฐาน_version1.0.pdf)

สำนักงานศาลยุติธรรม. (2547). *ข้อพิจารณาประกอบพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547. กรุงเทพฯ: ขวณพิมพ์.*

สำนักงานศาลยุติธรรม. (2561). *รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2560*. ค้นจาก <https://oppb.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/2085/iid/94936>

สำนักงานศาลยุติธรรม. (2562). *รายงานสถิติคดีศาลทั่วราชอาณาจักร ประจำปีพ.ศ. 2561*. ค้นจาก <https://oppb.coj.go.th/th/>

- content/category/detail/id/8/cid/2085/iid/142443
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *สาระสำคัญร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่... พ.ศ. ... การบันทึกเสียงและภาพในชั้นจับกุมและการตรวจค้น มาตรา 13/1*. ค้นจาก <https://www.nesdb.go.th/download/document/SAC/RF/RF05.pdf>
- สำนักเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการปฏิรูปกฎหมาย. (2558). *รวมความเห็นและข้อเสนอแนะคณะกรรมการการปฏิรูปกฎหมาย ประจำปี พ.ศ.2558 เล่ม 3. บันทึกความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง แนวทางการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา* กม.คปก. (ก) ที่ 48/2558.
- แอล ดูปลาตร์ และ วิจิตร ลุติตานนท์. (2561). *กฎหมายลักษณะพยานและจิตตวิทยา*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- Curt R. Bartol and Anne M. Bartol. (2004). *Psychology and law: Theory, research, and application*. California: Thomson/Wadsworth.
- Herbert L. Packer. (1964). Two models of the criminal process. *University of Pennsylvania Law Review*, 1(113), 31-32.
- Jay Landa and Mohamed Ramjohn. (2009). *Unlocking evidence*. London: Hodder education.
- Michael Bohlander. (2012). *Principles of German Criminal Procedure*. Oxford: Hart.
- The Florida Senate. (n.d.). *Florida Statutes, Section 119.071*. Retrieved from <https://www.flsenate.gov/Session/Bill/2015/248/BillText/er/PDF>
- Thomas Gardner. (2007). *Criminal Evidence Principle and cases*. sixth edition. California: Thomson higher education.

## ภาษาอังกฤษ

- Community Oriented Policing Services. (2014). *Implementing a body worn camera program recommendation and lesson learned*. Retrieved from <https://www.justice.gov/iso/opa/resources/472014912134715246869.pdf>
- Craig M. Bradley. (1983). *Exclusionary Rule in German*. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/1340998>.



